

אותו באחרות. אך הסערה שקמה אחרי ההרשעה היתה חסרת-תקדים. כתובות-נאצה הופיעו בן-לילה על קיר רות העיר, השוטפת כונתה. אשכנאצית וכניינים גדולים מזה. במשך שלושת הימים שבין ההרשעה וגזר-הדין סערה המדינה.

היתה זו הפתעה גדולה שאחרי שכונתה את השר בפסקה-דין כמי שעשה בקרן אבן-חצירא כבאחזה פרטית שלו. דנה אותו השופטת למאסר-על-תנאי בלבד. זה גם קבע המיסעודן אלי רונן, חסידו של השר. השופטת נבהלה. קבעו אחרים.

יתכן כי גזר-הדין היה מעשה-החוכמה בניסיונות הגתונות וגם להרענה מיידי של הרוחות. אך פרקליטות-המדינה, השר וסניגוריו לא היו מרוצים ממנו. העירעור ההדדי על פסקה-דין היה תלוי ועומד בסוף השנה בבית-המישפט העליון, ויעכיר כנראה את הרוחות במדינה גם בשנה הבאה.

מילבד מישפט זה ניכרת השנה התעצמות בעולם התחתון. רציחות על רקע סמים, נקמה חיסול-שבונות נעשו באכזריות, וללא מרא. בתש"ג ייערכו מישפטים על רצח רוני ניצן, שוד קרן-אור, הרצח הכפול החדש של שלי שולי ומישל נחמיאס, ומישפטים של המרעילים.

באופן מזור חזרו השנה רבים מגיבורי פרשיות נוספות לכותרות. סלומון אבו הורשע גם במישפטו החדש, למרות מאמציהם של סניגוריו. הוגו זלמן ונחמה סגל, עירעורו עומד להתברר לפני בית-המישפט העליון. עמרם ברנע גם הוא עדיין יושב בכלא, ומחכה לסיום עירעורו של קצין-המישטרה לשעבר שאול בר-קום, שהורשע השנה בעדות-שקר. רק אחרי שיסתיים העירעור יחליט היועץ-המישפטי אם יש מקום לפתוח במישפט חוזר גם לברנע.

שמואל פלאטין שרון חזר לחדשות המישפטיות כאשר הוגשה נגדו השנה התביעה האחרית הגדולה ביותר בתולדות המדינה. חברה ציפיתית תובעת ממנו סכום של כ-15 מיליון דולר, בצירוף ריבית לעשר שנים. סכום האגרה ששילמה החברה על תביעתה זו מסתכם בתשיעה מיליון לירות.

בניגוד לסלומון אבו וזה השנה רוד ("הודו") דהרי היות האדם הראשון שזוכה למעשה פעמים מאותו הרצח. לפני שלוש שנים זיכו סניגוריו, הפרופסור רוד ליבאי ואהרון בן-שחר שניים מחבריו של הרי, שנאשמו יחד איתו ברצח אלי ועדש בנתניה. הרי עצמו ברח מבית-הסוהר במהלך המישפט והסגיר את עצמו למישטרה רק בעיקבות הויכוח. אך למרבית הפלא לא שקטה המישטרה והשיגה ראיות חדשות ועדים חדשים. הוא הועמד שנית לדין, זוכה גם הפעם. למרות החשדות הכבדים שנותרו סביבו.

במינור הציבורי המשיך הבג"ץ לעשות חדשות. בימים האחרונים של השנה, אחרי שנישא בית-המישפט משה לנרדי טינה את מקומו ליצחק כהן, החליטו השופטים מאיר שמגר, דב לוין ושלמה כהן להוציא צו ביניים שהורה לחברת אל-על להמשיך ולטוס בשבתות. הממשלה ועדת השרים לענייני אל-על, וגם ועדת הכספים של הכנסת, התבקשו לתת טעם מדוע לא יבטלו את החלטתם על ביטול טיסות אל-על בשבת.

השבתיות והעיצומים של עובדי בית-המישפט, שנמשכו במשך חמישה חודשים רצופים, האטו עוד יותר את קצב הצב של טחנות-הצדק. ורק שניא בית-המישפט המחוזי בתל-אביב, השופט בנימין כהן, העז לומר בגלוי כי מערכת המישפט בארץ מתפוררת.

אל עצמו של נתן שחם ומילים מאת יותם ראובני (ז'אן רייזן) ועוד סופרים, שפירסמו ספרים שלא היה בהם חידוש כלשהו, ושהיתה בהם משום חזרה מנוסחנות על ספרים שפירסמו בעבר הלא-רחוק.

כמה מסיפורי הקלאסיקה הארצישראלית, שראו אור בפירסום חוזר, הרשימו גם בשנת תשמ"ב. ביניהם הגוף הגאונני מאת אביגדור המאירי ובגלי כוכב מאת יהודה בורלא.

תוסעה מעניינת היתה פירסומם של שני ספרים בעלי ערך סיפורי וחברתי, פרי-עטם של ציירים: נעים, אבנים ובדים ברוח מאת יגאל תומרקין, שהוא בבחינת מסר אל הכפר הערבי הפלסטיני, הכפר שהחברה המר דרנית הישראלית עוסקת בהכחדתו; בדרך לקולנוע של יאיר גרבוז, שהוא חזויה אמנותית במילים, המתארת את נוכחותו בנוף הארצישראלי.

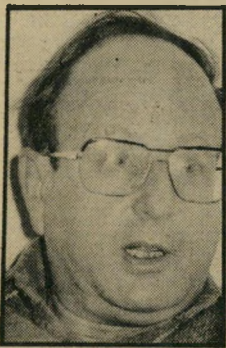
חוקר שהגביר את מסעו אל ניכני העבר הוא הפרופסור נתן שפיגל, שספריו אפיקורוס ותולדות התרגוה היוונית המשיכו מסכת, שעל מימושה טועל הפרופסור שפיגל זה שנים רבות. שבתאי פורת, חולל שערוריה בסיפורו רצח ארלוזורוב, שהביא להקמת ועדת-חקירה ממלכתית מגוחכת לבחינת רצח ארלוזורוב.

בין הספרים המתורגמים מלועזית לעברית בלטו בתשמ"ב הפרש מטיינס-אורבין של הסופר הקנדי-יהודי מרדכי רייזל; עשו בי כרצונכם של המחברת האמריקאית המוכשרת ג'ויס קארול אוטס; גולד שווה זהב של ג'וזף הלר; ספר הצחוק והשיכחה של מילאן קונדרה, הסופר הצ'כי הגולה בצרפת; האכספרס הפאטאגוני הישן של סול תארו; סיפורו של ג'ינפר גראם ויעוד בטלגטה ושני ספריו של הסופר הגרמני המעולה מרטין ז'ורז, סוס בורח ועבודת הנפש. לספרים אלה מצטרף גם סיפרה של הסופרת הדרום-אפריקאית נרין גורדימר, אורח כבוד. אף תרגום ספרותי מהשנה החולפת לא הותיר רושם מרגש במיוחד.

בין כתבי-העת הספרותיים נוצר בתשמ"ב איזון איכותי בין עכשיו וסימן קריאה, בעוד שהפתעת השנה היתה העריכה המחודשת של מאזניים, המופיע בפורמאט חדש, ושהחזירה לכתבי-עת זה את מיטב הסופרים הישראליים, שסלדו בעבר מפירסום בו. הישג זה שמור לעורכי מאזניים, אשר רייך וזיס בתווי.

בראן: קופסה שחורה

מדע

כמו בכל שנה, עמלו אלפי מדענים בישראל, בשחיים רבים ומגוונים, והגיעו להישגים מכובדים. המדע הישראלי הוסיף לעמוד על רמה גבוהה — אולי מפני שהיה אחד השחיים המעטים במדינה שלא היה נגוע ברוח הגטו הלאומני-דתית, שניתק את ישראל בהדרגה מן העולם. המדע הוא עולמי, ושפתו היא בינלאומית.

אך בתשמ"ב לא היה מנוס מהענקת תואר איש-המדע של השנה לאדם שלא היה מדען כלל, כי על כל מדעניה המזהירים של ישראל האפיל במשך כמה שבועות אדם, שביצע תרומה מדעית פנטסטית.

דני ברמן, האיש שהמציא — כביכול — מקור הדש של אנרגיה, או שיטה חדשה להפקת אנרגיה, היה שאלטאן מבריק, הגוכל, שהתחזה כמדען, בהפקיעו לעצמו פירסומים של אדם אחר, הצליח לרמות את שרהעל לענייני כלכלה, יעקב מרדור, שהוא בעצמו נוכל ורברבן לא מבוסס. על סמך דברי ברמן, הבטיח מרדור חגיגות למדינה כי הצליח להפריך את חוקיו של אלברט איינשטיין, כי הביא את הקץ על השייחיים עתירי-הנפט, כי יאיר את דמת-גן כולה בגורה אחת, וכי מרגלים מכל העולם באים לישראל כדי לגנוב את הסוד.

לבסוף, כאשר התגלה כי הסוד הנוראי טמון בקופסה שחורה שעמדה בסינה של מחסן, ושהאירה כמה גורות קטנות, התפקעה המדינה מצחוק. ברמן נעלם מן האופק, מרדור המשיך בדרכו כאילו לא קרה דבר, המדענים הרציניים יכלו לחזור לעבודתם.

סובול: מוטב להתאבד

תיאטרון

בתשמ"ב המשיך תהליך הניוון והכיסוס כדמותו של התיאטרון הישראלי. פרפרטואר רצוף במחזות לא-חשובים אפיינו את התיאטרונים הציבוריים. המחזה המקורי היה שולי וחסר-חיבות. מחזות בנוסח ברודוויי, או מחזות בולווארדיים, היו הסמל המיסחרי של התיאטרון הישראלי בשנה זו.

רק תקופה בת חודש ימים, שבמהלכה הועלה מחזור של מחזות שעסקו צה"ל ובניוון מוסר-לוחמים, הביא את מעט העדנה לתיאטרון. אלא שהצגות אלה הורדו בלחצי המועצה לתרבות ולאמנות וגורמים ממשלתיים אחרים. עוד שערוריה שאיטינה את התיאטרון הישראלי בתשמ"ב היתה הצגת מחזו של המחזאי הנודע לוין הזונה הגדולה מבבל, ששודר עליו את התנגדותו של קהל מבקרי התיאטרון המדושנים, שמחזה זה שימש להם מראה.

שנת-התיאטרון תשמ"ב היתה שנת מנהלי-התיאטראות, שהצליחו לרוקן את התיאטרון הישראלי מכל תוכן וערך. ערה בן-נחום הצליחה לכרות קבר לתיאטרון לחאן הירושלמי, אורי עופר הפך את התיאטרון הקאמרי למישעל אמרגנות, נרעם סמל הצליח להפוך את תיאטרון חיפה לתאום החיפאי של הקאמרי. רייזל לוין שחזוהו כמנהל תביחה חודש השנה, הוכיח בפרפרטואר של תיאטרון רוגו את אי-חזק בתיאטרון לאומי. למנהלי תיאטראות

לפייד: באזל נשים

ספרות

שנת תשמ"ב לא היטיבה עם הסיפורת העברית. מעט מאוד יצירות חדשניות, בעלות ערך סגולי, ראו בה אור. האירוע המפתיע ביותר של השנה היה הענקת פרס ישראל למשורר יהודה עמיחי, המייצג בשירתו את כל ההפכים למה שמייצגת ממשלת-ישראל. גם הענקת פרס ביאליק למשורר נתן זך מצידה עליך שודר המשוררים, שצמח אחרי מלחמת-העצמאות, היה לדור המייצג ביותר את השירה הישראלית — מה עוד, שנתן זך, בהופעת טלוויזיה ובאסיפת-עיתונאים, יצא חוצץ נגד תהליך ההתקרנות העובר על המדינה.

ספר צנום, תחת הכותרת גיא אוני, מאת שולמית לפיד, היה ספר-הספרה המקורי המעולה ביותר שראה השנה אור. ספר זה המתאר את עולמה של אשה יוצאת דופן בין מתישבי גיא-אוני (כיום ראשי-פינה) לפני כ-100 שנה, והכתוב בלשון ששטה, בלתי-יומנית ואמינה — סרץ דרך חדשה לסיפורת הישראלית, גם כמה ספרים בולטים נוספים שראו אור השנה הוכרו בידי נשים. כזה הוא סיפרה של הסופרת הצעירה אורית כרן מה שגור-הגוריה צויד, ספר מחיי-הצעירים, נכון לעכ" שיו, שניבוריו אינם מוכנים לצאת בשירותם הצבאי לרסס תלמידית-תוכן ערביים ברמאלה, בעיריית החשמי מנוכרים מכל המתרחש בחברה הישראלית של ראשית שנות ה-80.

גם סיפריה-שירה של המשוררת שנפטרה, אסתר ראב, ילקוט שירים, ועדי של חרולה הרבני, החזירו למפת השירה לירות נשית בוגרת, שחסרה בשירי המשוררות שפירסמו את שילוחן בשנים האחרונות. אל נשים אלה מצטרפת הלית ישורון, שפירסמה השנה שתי חוברות של כתבי-העת האישי שלה, חדרים.

בין הסופרים בלט השנה עמרם קרן בסיפורו מנוחה נכונה, שהוא הבוגר והבשל בספריו. פחות הצליח א"ב יהושע בגירושים מאוחרים. ספר מעולה היה השנה סיפורו של חוקר-המיסטיקה גרשום שלום, מברלין לירושלים, שראה אור אחרי מותו של חוקר חשוב זה. בשנת תשמ"ב פורסמו כמה סיפרי-נפלא, ביניהם עצם